



Slutredovisning av regeringens särskilda jämfällldhetssatsning 2007–2010, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2011/12:174 Slutredovisning av regeringens särskilda jämfällldhetssatsning 2007–2010 och två följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen. I betänkandet behandlas också 35 motionsyrkanden om jämfällldhet från den allmänna motionstiden hösten 2012.

I skrivelsen redovisar regeringen den särskilda jämfällldhetssatsning som regeringen genomförde 2007–2010. Redovisningen omfattar åtgärder som har finansierats inom ramen för den särskilda jämfällldhetssatsningen, som under den aktuella perioden uppgick till 1,6 miljarder kronor. I skrivelsen presenteras regeringens samlade bedömning av åtgärdernas effekter och resultat. Regeringen gör i skrivelsen bedömningen att den särskilda jämfällldhetssatsningen har bidragit till att skynda på utvecklingen mot ökad jämfällldhet i Sverige och förbättringar inom samtliga jämfällldhetspolitiska målområden.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår följdmotionerna. Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna följer i reservationer upp sina respektive följdmotioner.

Med anledning av några av yrkandena från den allmänna motionstiden föreslår utskottet ett tillkännagivande om lönekartläggning och handlingsplaner för jämfälllda löner. Företrädarna för Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig på denna punkt och anser att motionsyrkandena ska avslås.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet följer upp sina yrkanden med totalt 13 reservationer. I betänkandet finns också tre särskilda yttranden från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Utskottets överväganden	8
Den särskilda jämställdhetsstatsningen 2007–2010	8
Skrivelsen	8
Följdmotionerna	11
Motionerna	11
Utskottets ställningstagande	12
En jämställd arbetsmarknad	13
Motionerna	13
Utskottets ställningstagande	15
Lönekartläggning, handlingsplaner för jämställda löner och jämställdhetsplaner	17
Bakgrund	17
Motionerna	18
Utskottets ställningstagande	19
Jämställt föräldraskap	21
Motionen	21
Utskottets ställningstagande	21
Våld mot kvinnor	22
Motionerna	22
Utskottets ställningstagande	24
Jämställdhetsintegrering	26
Motionen	26
Utskottets ställningstagande	26
Män och maskuliniteter	28
Motionerna	28
Utskottets ställningstagande	28
Jämställdhetsindex och kostnader för ojämställdhet	29
Motionerna	29
Utskottets ställningstagande	30
Reservationer	31
1. Den särskilda jämställdhetsstatsningen 2007–2010, punkt 1 (S)	31
2. Den särskilda jämställdhetsstatsningen 2007–2010, punkt 1 (SD)	32
3. En jämställd arbetsmarknad, punkt 2 (S)	32
4. En jämställd arbetsmarknad, punkt 2 (MP)	33
5. En jämställd arbetsmarknad, punkt 2 (SD)	34
6. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, punkt 3 (M, FP, C, KD)	35
7. Jämställdhetsplaner, punkt 4 (S, MP, V)	37
8. Uppdrag till Medlingsinstitutet, punkt 5 (MP)	38
9. Våld mot kvinnor, punkt 7 (S)	38
10. Våld mot kvinnor, punkt 7 (MP)	39
11. Våld mot kvinnor, punkt 7 (SD)	40

12. Våld mot kvinnor, punkt 7 (V)	41
13. Jämställdhetsintegrering, punkt 8 (MP)	41
14. Män och maskuliniteter, punkt 9 (MP)	42
Särskilda yttranden	44
1. Jämställt föräldraskap, punkt 6 (S)	44
2. Jämställt föräldraskap, punkt 6 (MP)	44
3. Jämställt föräldraskap, punkt 6 (V)	45
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	46
Skrivelsen	46
Följdmotionerna	46
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	46

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den särskilda jämställdhetsatsningen 2007–2010

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A7 av Ylva Johansson m.fl. (S),

2012/13:A8 av Sven-Olof Sällström (SD),

2012/13:A275 av Carina Hägg (S) och

2012/13:A371 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S)

samt

lägger skrivelse 2011/12:174 till handlingarna.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

2. En jämställd arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A291 av Sven-Olof Sällström och Julia Kronlid (båda SD)

yrkandena 1 och 4,

2012/13:A297 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M),

2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3,

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt

2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP)

Reservation 5 (SD)

3. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:A219 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 2,

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 4 och

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 och

bifaller delvis motionerna

2012/13:A232 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S) i denna del,

2012/13:A357 av Meeri Wasberg m.fl. (S) i denna del och

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3 i denna del.

Reservation 6 (M, FP, C, KD)

4. Jämställdhetsplaner

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A232 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S) i denna del,

2012/13:A357 av Meeri Wasberg m.fl. (S) i denna del,

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3 i denna del.
Reservation 7 (S, MP, V)

5. Uppdrag till Medlingsinstitutet

Riksdagen avslår motion

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 8 (MP)

6. Jämställt föräldraskap

Riksdagen avslår motion

2012/13:A227 av Penilla Gunther (KD).

7. Våld mot kvinnor

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 11,

2012/13:So542 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2012/13:A276 av Carina Hägg (S) och

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–5, 17 och 22.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (MP)

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (V)

8. Jämställdhetsintegrering

Riksdagen avslår motion

2012/13:A386 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Reservation 13 (MP)

9. Män och maskuliniteter

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 och

2012/13:A235 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Reservation 14 (MP)

10. Jämställdhetsindex och kostnader för ojämställdhet

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A206 av Eva Flyborg m.fl. (FP) och

2012/13:A257 av Annika Qarlsson och Solveig Zander (båda C).

Stockholm den 28 maj 2013

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Andreas Carlsson (KD), Mattias Karlsson (SD), Josefin Brink (V), Jenny Petersson (M), Kerstin Nilsson (S) och Abir Al-Sahlani (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens skrivelse 2011/12:174 Slutredovisning av regeringens särskilda jämställdhetsstatsning 2007–2010. Två motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

I ärendet behandlas också 35 motionsyrkanden om jämställdhet från den allmänna motionstiden hösten 2012.

Motionsförslagen återges i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Den särskilda jämställdhetsstatsningen 2007–2010

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna och lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservationerna 1 (S) och 2 (SD).

Skrivelsen

I skrivelse 2011/12:174 Slutredovisning av regeringens särskilda jämställdhetsstatsning 2007–2010 redovisar regeringen den särskilda jämställdhetsstatsning som genomfördes 2007–2010. Redovisningen omfattar åtgärder som har finansierats inom ramen för den särskilda jämställdhetsstatsningen, som under den aktuella perioden uppgick till 1,6 miljarder kronor. Resurserna möjliggjorde närmare 100 åtgärder i statlig och kommunal regi och insatser som genomfördes av frivilligorganisationer. I skrivelsen presenteras regeringens samlade bedömning av åtgärdernas effekter och resultat.

Av skrivelsen framgår att syftet med jämställdhetsstatsningen har varit att bidra till utveckling av verksamheter, organisationer, kunskaper och metoder. Jämställdhetsstatsningen har även syftat till att sprida kunskaper, bl.a. genom att höja kunskapen och kompetensen och även bidra till förändrade attityder hos människor, i synnerhet hos dem som verkar inom verksamheter med stor betydelse för jämställdhetspolitiken. Statsningen har vidare inneburit en möjlighet att pröva nya arbetsmetoder och samverkansformer. Den har skapat förutsättningar för ökad samverkan mellan myndigheter och mellan myndigheter och det civila samhället. Regeringens bedömning är att kvinnor och män nu möter en mer jämställd offentlig service än om statsningen inte genomförts. Jämställdhetsstatsningen har också stärkt jämställdhet som kunskaps- och politikområde.

I skrivelsen framhålls att jämställdhetsstatsningen varit indelad i olika delar. En tydlig prioritering inom jämställdhetsstatsningen har varit att *bekämpa mäns våld mot kvinnor*. Våldet mot kvinnor är ett av de största och mest akuta jämställdhetsproblemen i samhället. Drygt hälften av de fördelade medlen har använts för insatser som syftar till att bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive insatser för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Regeringens omfattande statsning har lett till ökad kunskap om problemens förekomst och karaktär, utveckling av nya verksamheter, förbättrade metoder inom rättsväsen och sociala myndigheter samt skärpt lagstiftning på området.

En annan prioritering i satsningen har varit *jämställdhetsintegrering*. Jämställdhetsintegrering är den huvudsakliga strategin för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. En betydande del av regeringens särskilda jämställdhetssatsning har finansierat programmet Hållbar jämställdhet som har drivits och samordnats av Sveriges Kommuner och Landsting. Utvecklingsarbete i fråga om jämställdhetsintegrering har bedrivits i ett 70-tal kommuner, landsting, regioner, samverkansförbund och företag. Resultaten av dessa insatser kan bl.a. ses i form av en jämnare resursfördelning och en mer jämställd verksamhet.

Av skrivelsen framgår att insatser har gjorts inom samtliga av de fyra jämställdhetspolitiska delområdena. Insatserna inom delområdet *jämn fördelning av makt och inflytande* har bidragit till att lyfta fram jämställdhetsfrågorna inom de ideella organisationerna och att synliggöra och förändra de villkor och förutsättningar för att delta i demokratiska processer som kvinnor har. Särskilt har förutsättningarna för kvinnor som tillhör nationella minoriteter eller som bor i områden där organisationsgraden generellt är lägre än i övriga delar av landet uppmärksammas. Insatserna har också synliggjort den normering som statistik kan ha genom att utgå från mäns och pojkars aktivitetsmönster inom kultur- och fritidsområdet och på så sätt osynliggöra kvinnors och flickors val och engagemang. Vidare har insatser genomförts som tar sikte på att utmana och ifrågasätta de mekanismer som gör att det finns fler män än kvinnor på ledande poster inom staten, en sektor inom vilken lika många kvinnor som män verkar, och att utveckla förutsättningarna för att förändra dessa skillnader.

Insatserna inom delområdet *ekonomisk jämställdhet* har redovisats i skrivelsen En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet (skr. 2008/09:198). I skrivelsen redogör regeringen även för sin bedömning av vilka inriktningar jämställdhetspolitiken bör ha inom arbetsmarknads- och näringslivsområdet. Tyngdpunkten i de insatser som har genomförts på området har legat på analys- och kunskapsutveckling. Ett vidare syfte har varit att initiera forskning och genomföra studier av olika slag. Flertalet av de studier som har genomförts syftar till att skapa bättre kunskapsunderlag för utveckling av riktlinjer inom Regeringskansliet, andra myndigheter och internationella organisationer när det gäller ekonomisk jämställdhet. I de mer verksamhetsnära insatserna har tyngdpunkten legat på att utveckla metoder och arbetsformer, sprida kunskaper och utbilda relevanta målgrupper för att främja jämställdhet. Här har insatserna bidragit till att bl.a. utveckla arbetssätt för grupper i samhället med behov av särskilt stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden, såsom kvinnor med invandrarbakgrund och unga föräldrar utan fullgod grundskole- eller gymnasieutbildning.

Insatserna inom delområdet *jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet* har främst handlat om att utveckla kunskaperna om det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

Insatserna inom delområdet *mäns våld mot kvinnor ska upphöra* har varit mest omfattande. Som framgick ovan har drygt hälften av de fördelade medlen använts för insatser inom detta delområde. Därutöver har tre handlingsplaner upprättats. Dessa är Handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39), Handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167) och Handlingsplanen för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229). Insatserna har bl.a. bidragit till att ta fram ny kunskap på området som har möjliggjort nya arbetsrutiner, metoder och strukturer samtidigt som den kan utgöra grund för nya åtgärder. I myndigheter som genom sin verksamhet kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor har insatserna bl.a. skapat förutsättningar för ett förändrat bemötande av dessa kvinnor med nya arbetsrutiner och metoder som följd. Genomförda insatser har även bidragit till att stärka samverkan mellan myndigheter, något som minskar risken för dubbelarbete och ökar möjligheten till en helhets-syn. Insatserna har också inneburit att särskilt utsatta grupper har kunnat prioriteras, såsom flickor som drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck, samt kvinnor med funktionshinder.

I skrivelsen konstaterar regeringen att jämställdhets-satsningen har inneburit stora och nya möjligheter att utveckla jämställdhetsområdet. Regeringen understryker dock att viktiga utmaningar återstår. En central uppgift för det fortsatta jämställdhetsarbetet består i att säkra hållbarheten i genomförda insatser genom att ta till vara de kunskaper och erfarenheter som har gjorts inom ramen för jämställdhets-satsningen. En viktig utgångspunkt i det arbetet består i att följa upp och integrera erfarenheterna i ordinarie verksamheter och strukturer. Grundläggande i detta är att stärka jämställdhetsintegrering som en strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen samt att även i fortsättningen använda särskilda insatser för att stimulera, utveckla och påskynda förändringsarbetet. Jämställdhetsarbetet följs därför upp med nya insatser även under denna mandatperiod, där tyngdpunkten ligger på att stärka och säkra hållbarheten i förändringsarbetet.

I skrivelsen konstaterar regeringen också att många av åtgärderna i jämställdhets-satsningen har syftat till att ge långsiktigt bättre kvalitet i myndigheters arbete, varför vissa effekter inte alltid kan mätas förrän längre fram, medan andra satsningar redan på kort sikt har visat på framsteg. Utifrån den uppmätta framgången för enskilda uppdrag gör regeringen bedömningen att satsningen och de 1,6 miljarder kronorna i tillförda medel har bidragit till förbättringar inom samtliga av de fyra jämställdhetspolitiska delområdena. Enligt regeringen har den särskilda jämställdhets-satsningen sammantaget skyndat på utvecklingen mot ett jämställt samhälle. Satsningen har inneburit nya möjligheter att kraftsamla kring områden i behov av utveckling, en strategisk ansats som inte tidigare har prövats inom jämställdhetspolitiken och som inte hade varit möjligt utan ett särskilt anslag.

Följdmotionerna

Socialdemokraterna ställer sig i motion 2012/13:A7 av *Ylva Johansson m.fl.* positiva till att regeringen utvärderar de extra satsningar som gjorts på jämställdhetsområdet. Socialdemokraterna anser dock att jämställdhetsarbetet inte kan reduceras till olika typer av tidsbegränsade projekt. Enligt Socialdemokraterna har regeringens skattesänkningar och nedskärningar missgynnat kvinnor. Arbeten inom vård, skola och omsorg har försvunnit, och lägre ersättning ges vid vård av sjukt barn. Enligt motionärerna bör därför regeringens samlade politik för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen granskas. De områden som i första hand bör bli föremål för granskning är bemötandet och omhändertagandet av kvinnor och män i vården och omsorgen, jämställdhetsarbetet i förskolor och skolor, könsfördelningen när det gäller makt, inflytande och företagande, arbetslinjen och lönerna, fördelningen av det obetalda hemarbetet samt mäns våld mot kvinnor. En granskning av den förda politikens effektivitet när det gäller att nå de jämställdhetspolitiska målen skulle ge en god grund för nya förslag som kan skapa ett Sverige där kvinnor har hela lönen och halva makten.

Sverigedemokraterna anför i motion 2012/13:A8 av *Sven-Olof Sällström* att de delar regeringens vilja att uppnå ett jämställt samhälle. Sverigedemokraterna ställer sig dock tveksamma till att jämställdhetsproblem kan lösas genom utredningar eller kortsiktiga ekonomiska lösningar. Enligt Sverigedemokraternas mening bör framsteg i jämställdheten komma underifrån och mötas med långsiktigt hållbara reformer och inte kommenderas av staten genom projektmedel. Sverigedemokraterna anser vidare att regeringens jämställdhetssatsningar har varit ineffektiva och saknar resultatfokus. Ineffektiviteten i satsningarna blir extra tydlig mot bakgrund av invandringen från Mellanöstern och Nordafrika där kvinnor inte tillerkänns samma rättigheter som män. Att olika jämställdhetsprojekt kommer att ändra på dessa värderingar ställer sig Sverigedemokraterna frågande till.

Motionerna

Carina Hägg (S) framhåller i motion 2012/13:A275 att Sveriges placering i den jämställdhetsranking som upprättas av World Economic Forum försämrats sedan 2006. Av de tjugo länder som toppar listan är Sverige det enda land som gått bakåt under perioden 2006–2011. Motionären anser att det är beklagligt att Sverige tappar plats, men mer allvarliga är konsekvenserna av regeringens politik för flickor och kvinnor.

Louise Malmström och *Matilda Ernkrans (båda S)* anser i motion 2012/13:A371 att jämställdhetsutvecklingen i Sverige bör följas upp. Riksrevisionen bör ges i uppdrag att göra en jämställdhetsrevision utifrån statliga mål.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att regeringen under den förra mandatperioden har genomfört en ambitiös satsning på jämställdhetspolitiken. Utskottet instämmer i regeringens sammantagna bedömning att satsningen har bidragit till förbättringar inom samtliga av de fyra jämställdhetspolitiska målen och att den har inneburit nya möjligheter att kraftsamla kring områden som är i behov av utveckling.

När det gäller *granskning och uppföljning av regeringens samlade politik* kan utskottet konstatera att regeringen återkommande redovisat arbetet med jämställdhetspolitiken (senast i skr. 2009/10:234, bet. 2010/11:AU1). Det har också gjorts uppföljningar inom olika områden, bl.a. har Brottsförbyggande rådet följt upp och utvärderat regeringens satsning på att bekämpa mäns våld mot kvinnor (rapport 2010:18).

Då principen om jämställdhetsintegrering innebär att alla statsråd är ansvariga för sina verksamhetsområden kan också utvecklingen av jämställdhetspolitiken följas upp i respektive områdes resultatredovisning i budgetpropositionen. Jämställdhetspolitiken redovisas dessutom på en övergripande nivå inom utgiftsområde 13 i den årliga budgetpropositionen. Sedan 2002 finns därtill en särskild bilaga till budgetpropositionen som följer upp ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män. Utskottet noterar också att regeringen gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att utveckla och föreslå ändringar i bilagan (Fi2011/2210/EA/E3).

Trots alla dessa samlade insatser för att följa upp jämställdhetspolitiken delar utskottet regeringens bedömning att ett sammanhållet uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken saknas. Utskottet välkomnar därför att regeringen, för att förbättra uppföljningen av de jämställdhetspolitiska målen, har gett Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att vidareutveckla jämställdhetsstatistiken och föreslå indikatorer för jämställdhetspolitiken (IJ2008/962/JÄM). Uppdraget slutredovisades i januari 2012 (U2012/424/JÄM).

Som ett led i uppdraget har SCB skapat en portal för en samlad jämställdhetsstatistik. Sedan februari 2012 publiceras den nya statistiken dels uppdelad på jämställdhetspolitikens fyra delmål, dels inom tre temaområden: i och utanför arbetskraften, inom entreprenörskap och företagande samt inom utbildning och forskning. Portalen ger en bred bild av jämställdhetens tillstånd och utveckling i Sverige.

Förslaget till uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken baserat på indikatorerna bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Målet med ett uppföljningssystem är att det ska bidra till kontinuitet och struktur för jämställdhetspolitiken och till bedömningen av måluppfyllelse när det gäller förändringar i denna över tid.

Enligt utskottets mening kan *internationella jämställdhetsrankningar* vara intressanta och användbara för att följa utvecklingen över tid. I FN:s Human Development Index från hösten 2012 utmärker sig Sverige som världens mest jämställda land. I en annan undersökning gjord 2010 av tid-

ningen The Economist hamnar Sverige på första plats. Att Sverige har tappat plats i World Economic Forums jämställdhetsranking beror enligt utskottets mening inte på att jämställdheten skulle ha backat. Tvärtom visar rapporten att Sverige har gått framåt i fråga om ekonomiskt deltagande och att vårt land står på samma höga nivå som tidigare i fråga om hälsa och överlevnad. Vad som i stället drar ned Sverige från sin tidigare topposition är indikatorn politiskt deltagande, som mäter antal år med en kvinna som statschef och andel kvinnor i parlamentet och regeringen. Den mäter således inte effekter av den politik som dessa församlingar fört. Utskottet delar regeringens åsikt att undersökningarna sammantaget visar att Sverige i ett internationellt perspektiv framstår som ett föregångsland när det gäller jämställdhet. Vilken placering ett land intar i en internationell jämförelse beror både på *vad* som mäts och *hur* det görs.

Utskottet instämmer med regeringen i fråga om att jämställdhet är ett prioriterat område som kräver insatser. Det finns en bred enighet kring det jämställdhetspolitiska mål som beslutades av riksdagen våren 2006. Utskottet välkomnar den kraftiga förstärkningen av resurser som regeringen har tillfört politikområdet i jämställdhetssatsningen 2007–2010 och som har möjliggjort en utveckling av jämställdhetsarbetet på en rad centrala områden. Det är viktigt att detta arbete drivs framåt och fortsätter.

Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar och avstyrker motionerna 2012/13:A7 (S), 2012/13:A8 (SD), 2012/13:A275 (S) samt 2012/13:A371 (S). Riksdagen bör lägga skrivelse 2011/12:174 till handlingarna.

En jämställd arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 3 (S), 4 (MP) och 5 (SD).

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2012/13:A367 *yrkande 2* av *Ylva Johansson m.fl.* att jämställdhet skapar tillväxt. Motionärerna hänvisar till en studie av Goldman Sachs som visar att en femtedel av den genomsnittliga tillväxten i euroländerna har skapats av att kvinnors sysselsättning närmast sig mäns under de senaste tio åren. Om kvinnornas sysselsättning i euroområdet höjdes till männens nuvarande nivåer skulle resultatet bli en BNP-ökning på närmare 11 procent. Även om Sverige har gjort stora tillväxtvinster skulle ytterligare vinster kunna göras genom att kvinnors sysselsättningsgrad och antal arbetade timmar ökades. I *yrkande 3* föreslås att kvinnors ställning på arbetsmarknaden stärks. Kvinnor tjänar mindre än män, får i högre grad deltidsanställningar och tidsbegränsade anställningar än fasta anställningar och används ofta som flexibilitetsbuffrar på arbets-

marknaden. Korta anställningar innebär mer ensidiga arbetsuppgifter och sämre möjlighet till utveckling på jobbet. Att sakna anställningstrygghet ökar utsattheten på arbetsplatsen och gör det svårare att ställa krav och sätta gränser. Det krävs en politik som är inriktad på att fler ska kunna arbeta och på att öka sysselsättningsgraden.

Miljöpartiet anför i kommittémotion 2012/13:A395 yrkande 4 av *Gunvor G Ericson m.fl.* att den könssegregerade arbetsmarknaden måste brytas. Unga kvinnor söker sig i större utsträckning till traditionellt mansdominerade branscher än vad unga män söker sig till traditionellt kvinnodominerade branscher. Särskilda insatser bör göras för att få fler pojkar att intressera sig för vård och omsorg. Skolan har ett särskilt ansvar för att tillhandahålla pedagogik som stimulerar både pojkar och flickor till otraditionella utbildningsval. Det behövs ett aktivt, strategiskt arbete och samverkan mellan utbildning och arbetsliv för att exempelvis öka andelen män bland personalen i äldreården och andelen kvinnor i verkstadsindustrin.

Hannah Bergstedt m.fl. (S) framhåller i motion 2012/13:A356 yrkande 3 att unga kvinnor och män vill leva sina liv jämställt och vill ha både rätten, möjligheterna och förutsättningarna att vara ekonomiskt självständiga och självförsörjande genom sina arbeten. De vill också ha förutsättningar som gör att de kan förena arbetsliv och föräldraskap. Många kvinnor har dock fortfarande huvudansvaret för det obetalda hemarbetet. Det gäller både för den deltidsanställda kvinnan som förväntas utföra hushållsarbetet under den tid hon inte arbetar och för den heltidsanställda kvinnan som vill göra karriär men där kraven blir för stora när arbetslivet ska kombineras med hushållsarbetet. Politiska beslut måste fattas som gör att alla unga kvinnor och män har rätt, möjlighet och förutsättningar att forma sina liv.

Sven-Olof Sällström och Julia Kronlid (båda SD) begär i motion 2012/13:A291 yrkande 1 ett tillkännagivande om en jämställd arbetsmarknad. Enligt motionärerna har Sverige en arbetsmarknad där förutsättningarna för kvinnor och män är goda. Sysselsättningsgraden är förvisso högre för män än för kvinnor, men arbetslösheten är lägre för kvinnor än för män. Kvinnor tycks dock i större utsträckning än män välja utbildningar och därmed yrken som generellt sett ger lägre lön. Framför allt är kvinnor överrepresenterade i den offentliga sektorn medan män i relativt stor utsträckning arbetar i den privata sektorn. Löneskillnader på arbetsmarknaden kan därför ofta förklaras med de olika val som kvinnor respektive män gör. Sverigedemokraterna står bakom principen om lika lön för lika arbete. Det är partiets fokus i politiken för en jämställd arbetsmarknad. I yrkande 4 föreslås att kvotering i offentlig verksamhet förbjuds. Kvotering innebär inte någon positiv särbehandling. Tvärtom innebär kvotering i samtliga fall att någon annan diskrimineras. Det är också ett steg bort från en jämställd arbetsmarknad om den offentliga sektorn börjar anställa på grundval av kön och inte kompetens.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) anför i motion 2012/13:A297 att en nationell strategi bör införas för att få fler utrikes födda kvinnor i arbete. Utrikes födda kvinnor har en betydligt lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda kvinnor, och utan anställning går kvinnor miste om möjligheterna till egen försörjning, deltagande i en arbetsgemenskap och ekonomisk trygghet i framtiden via en rimlig pension. De åtgärder som den pågående utredningen om utrikes födda kvinnors sysselsättning kommer fram till bör samlas i en nationell strategi.

Utskottets ställningstagande

Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för både kvinnors och mäns deltagande, internationellt sett, är relativt goda. Sverige har också internationellt sett en hög andel kvinnor i arbetskraften. År 2011 uppgick kvinnornas sysselsättningsgrad till 77,2 procent och männens till 82,8 procent, jämfört med 62,3 procent för kvinnorna och 75,0 procent för männen i EU-27. Utvecklingen på arbetsmarknaden har inte bara stor betydelse för jämställdheten utan är också en förutsättning för tillväxt och välfärd. En stor del av tillväxten inom OECD-området under de senaste decennierna förklaras av en ökad sysselsättning bland kvinnor. Målet om ökad jämställdhet och hög tillväxt går hand i hand.

Utskottet kan dock konstatera att det fortfarande råder olika villkor för kvinnor och män vad gäller att komma in, stanna kvar och utvecklas i arbetslivet samt att förena arbete och familj. Därmed kan målet om en ekonomisk jämställdhet inte anses vara uppfyllt, och det torde även finnas ekonomiska vinster att göra genom att öka kvinnornas sysselsättningsgrad till samma nivå som männens.

När det gäller frågan om *jämställdhet och tillväxt* noterar utskottet att regeringen gett Tillväxtverket i uppdrag att genomföra en studie av jämställdhet och det regionala jämställdhetsarbetet (N2009/9170/RT). Mot bakgrund av vad som framkommit i denna studie beslutade regeringen om en handlingsplan för en jämställd regional tillväxt 2012–2014 med åtgärder för att underlätta och skapa bättre förutsättningar att arbeta med jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet (N2012/1365/RT). Regeringen har också satt frågan om jämställdhet och tillväxt på den internationella agendan. En särskild utredare fick i uppdrag att studera kopplingen mellan jämställdhetspolitiska insatser, ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning i EU:s medlemsstater inför en konferens under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009.

Utskottet delar regeringens inställning att en viktig orsak till den *könsuppdelade arbetsmarknaden* är de utbildningsval som kvinnor och män gör. Dessa val påverkar i stor utsträckning vilka yrken som kvinnor och män kommer att arbeta med och får därmed stora konsekvenser för lönerna. Utskottet vill här framhålla att regeringen beslutat om flera insatser för att främja jämställdhet i skolan. År 2008 tillsattes delegationen för

jämställdhet i skolan (dir. 2008:75) och 2009 delegationen för jämställdhet i högskolan (dir. 2009:7). Med utgångspunkt i de erfarenheter som dessa delegationer redovisat (SOU 2010:99 och SOU 2011:1) välkomnar utskottet att regeringen i december 2011 och i juli 2012 gav Statens skolverk i uppdrag att genomföra insatser i syfte att främja jämställdhet i skolväsendet (U2011/7067/S och U2012/3983/S). Uppdraget ska genomföras under perioden 2012–2014. Flickor, unga kvinnor, pojkar och unga män ska i förskolor och skolor ges möjlighet att pröva och utveckla sina förmågor och sina intressen oberoende av könstillhörighet. Satsningen ska bl.a. ge förskolechefer, rektorer, förskolelärare, lärare och fritidspedagoger ökad kunskap om hur undervisningen, sociala relationer och de arbetssätt som används i lärandet kan påverka flickors och pojkars resultat i skolan.

Fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet mellan kvinnor och män har också ett nära samband med kvinnors möjlighet att delta fullt ut på arbetsmarknaden och påverkar kvinnors och mäns möjlighet att förena föräldraskap och familjeliv med yrkesarbete. För att kunna utforma riktade insatser som bidrar till en jämnare fördelning av det obetalda arbetet noterar utskottet att regeringen givit Statistiska centralbyrån i uppdrag att genomföra en tidsanvändningsundersökning (IJ2008/2170/JÄM). Resultatet visar att kvinnor lägger allt mindre tid på hemarbete och mer tid på förvärvsarbete, medan det omvända förhållandet gäller för män. Män förvärvsarbetar dock fortfarande ungefär 90 minuter mer än kvinnor en genomsnittlig vardag. Kvinnor arbetar fortfarande mer obetalt än män. Resultatet från tidsanvändningsstudien indikerar att fördelningen av hemarbetet i barnfamiljer blivit mer jämställd, men också att det går långsamt framåt.

Bland de insatser som regeringen har beslutat om för att förbättra förutsättningarna för ett jämställt deltagande i arbetslivet kan skattereduktion för utgifter för hushållsarbete nämnas. Även regeringens jämställdhetsbonus avser att stärka föräldrarnas incitament att fördela föräldraledigheten jämnt mellan sig. Många föräldrar har upplevt att systemet med bonusen är komplicerat. För att underlätta uttaget av jämställdhetsbonusen betalas den sedan den 1 januari 2012 ut automatiskt till de som är berättigade.

Utskottet noterar också att de förväntade effekterna av regeringens arbetslinje är större för kvinnor än män, vilket på sikt kan förbättra förutsättningarna för en ekonomisk jämställdhet. Till exempel har jobbskatteavdragets fokusering på låg- och medelinkomsttagare inneburit att drivkrafterna till arbete har stärkts mer för kvinnor än för män.

Utskottet ser fram emot att ta del av de resultat som delegationen för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80) kommer att redovisa i oktober 2014. Delegationen ska sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet och lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män.

Utskottet anser att den etableringsreform som har varit i kraft i drygt två år är ett viktigt steg för att påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet för utrikes födda. Tillsammans med de förslag som utredningen om ökat arbetskraftsdeltagande bland nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare lämnat i betänkandet om nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2012:69), utgör de samlade initiativen ett viktigt steg för att öka arbetskraftsdeltagandet och påskynda etableringen på arbetsmarknaden för dessa grupper. Utredningen visar att nyanlända kvinnor systematiskt får ta del av ett senare och sämre stöd för etableringen. Utskottet vill betona att detta är ett angeläget problem som behöver åtgärdas och ser fram emot de förslag som regeringen kommer att gå vidare med.

Frågan om en *jämn fördelning av makt och inflytande* kan också kopplas ihop med frågan om en jämställd arbetsmarknad. Utskottet anser att utgångspunkten är att kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet. Regeringens utnämningsspolitik är ett tydligt exempel på insatser som regeringen genomfört inom den offentliga sektorn och som tar sikte på att utmana och ifrågasätta de mekanismer som gör att det finns fler män än kvinnor på ledande poster. Utnämningsspolitiken har inneburit att ledande befattningar inom staten blir föremål för en mer professionell hantering och utannonsering. Utskottet ställer sig bakom dessa insatser, vilka har resulterat i en ökad transparens och en jämnare könsfördelning bland myndighetscheferna.

Med det som ovan sagts avstyrks motionerna 2012/13:A367 (S) yrkandena 2–3, 2012/13:A395 (MP) yrkande 4, 2012/13:A356 (S) yrkande 3, 2012/13:A291 (SD) yrkandena 1 och 4 samt 2012/13:A297 (M).

Lönekartläggning, handlingsplaner för jämställda löner och jämställdhetsplaner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner och avslår motionsyrkanden om jämställdhetsplaner och uppdrag till Medlingsinstitutet.

Jämför reservationerna 6 (M, FP, C, KD), 7 (S, MP, V) och 8 (MP).

Bakgrund

Enligt 3 kap. 10 § diskrimineringslagen (2008:567) ska arbetsgivare vart tredje år *kartlägga och analysera* dels bestämmelser och praxis om löner och andra arbetsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren, dels löneskillna-

der mellan kvinnor och män som utför arbeten som är att betrakta som lika eller likvärdiga. Syftet är att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i löner och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män.

Enligt 11 § samma kapitel ska arbetsgivare vart tredje år *upprätta en handlingsplan för jämställda löner* och där redovisa resultatet av kartläggningen och analysen enligt 10 §. I planen ska det anges vilka lönejusteringar och andra åtgärder som behöver vidtas för att uppnå lika lön för arbeten som är att betrakta som lika eller likvärdiga. Planen ska innehålla en kostnadsberäkning och en tidsplanering utifrån målsättningen att de lönejusteringar som behövs ska genomföras så snart som möjligt och senast inom tre år. En redovisning och en utvärdering av hur de planerade åtgärderna genomförts ska tas in i en efterföljande handlingsplan. Skyldigheten att upprätta en handlingsplan för jämställda löner gäller inte arbetsgivare som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än 25 arbetstagare.

Enligt 13 § samma kapitel ska arbetsgivare vart tredje år *upprätta en plan för sitt jämställdhetsarbete*. Planen ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs på arbetsplatsen och en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som arbetsgivaren avser att påbörja eller genomföra under de kommande åren. Planen ska också innehålla en översiktlig redovisning av den handlingsplan för jämställda löner som arbetsgivaren ska göra enligt 11 §. En redovisning av hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i en efterföljande plan. Skyldigheten att upprätta en jämställdhetsplan gäller inte arbetsgivare som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än 25 arbetstagare.

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2012/13:A367 av *Ylva Johansson m.fl.* att lönekartläggningar är ett väl fungerande instrument för att synliggöra löneskillnader mellan kvinnor och män. Genom att strukturell lönediskriminering åskådliggörs kan riktade insatser sättas in för att minska löneskillnaderna. Enligt motionärerna innebar dock reformen om en samlad diskrimineringslagstiftning flera försämringar för kvinnor i detta avseende. Flera fackliga organisationer har t.ex. vittnat om hur arbetet med lönekartläggningar försvåras när det inte sker regelbundet i en årlig löneredovisning. I *yrkande 4* föreslås att lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner ska göras varje år. Företag som har färre än tio anställda ska vara undantagna från kravet att upprätta handlingsplaner för jämställda löner. I *yrkande 5* föreslås att jämställdhetsplaner också ska upprättas varje år och att företag som har färre än tio anställda ska vara undantagna denna skyldighet.

Miljöpartiet framhåller i kommittémotion 2012/13:A388 av *Gunvor G Ericson m.fl.* att jämställda löner och ekonomisk självständighet är en förutsättning för att åstadkomma ökad jämställdhet. Motionärerna anser dock att utvecklingen går åt fel håll. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män

består, och under de senaste 30 åren har löneskillnaderna minskat endast med 3 procentenheter. Arbetet mot osakliga löneskillnader är ytterst ett ansvar för arbetsmarknadens parter, men politiken måste definiera målsättningar och skapa förutsättningar för att åstadkomma jämställda löner. I *yrkande 1* föreslås att Medlingsinstitutet ges ett förtydligt uppdrag om att vidta aktiva åtgärder för jämställda löner. I *yrkande 2* föreslås att lönekartläggningar ska genomföras varje år. I *yrkande 3* föreslås att planer för jämställda löner samt för jämställdhets- och mångfaldsarbete ska göras och följas upp årligen på arbetsplatser med mer än tio anställda.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2012/13:A219 *yrkande 2* av *Josefin Brink m.fl.* att kraven på att genomföra lönekartläggningar och upprätta handlingsplaner bör skärpas. Redan 2011 kunde fackförbundet SKTF (numera Vision) konstatera att antalet kommuner som genomförde en årlig lönekartläggning hade halverats. Fackförbundet Unionen fann samma år att andelen företag som genomförde en lönekartläggning minskat i deras branscher. Enligt motionärerna har signalen gått fram till arbetsgivare att det är fritt fram att prioritera ned arbetet mot osakliga löneskillnader. Eftersom kollektivavtalsbundna arbetsgivare genomför lönerevisioner varje år är det både rimligt och naturligt att också en kartläggning genomförs årligen. Det är också rimligt att de minsta arbetsplatserna undantas från kraven men att alla arbetsgivare med över tio anställda bör omfattas av lagens krav.

Eva-Lena Jansson m.fl. (S) föreslår i motion 2012/13:A232 att lönekartläggningar och jämställdhetsplaner ska göras årligen av arbetsgivare med fler än tio anställda. För att delmålet om ekonomisk jämställdhet ska kunna nås måste osakliga löneskillnader synliggöras och elimineras.

Meeri Wasberg m.fl. (S) föreslår i motion 2012/13:A357 att arbetsgivare med minst tio anställda ska genomföra lönekartläggningar och upprätta jämställdhetsplaner varje år. Arbetet med att utjämna löneskillnaderna mellan kvinnor och män kräver ett kontinuerligt arbete, och det räcker inte med ett nedslag vart tredje år. Årliga lönekartläggningar är ett bra verktyg för att kunna åskådliggöra i vilken omfattning som osakliga löneskillnader förekommer och för att ge ett bra underlag för vilka åtgärder som ska vidtas.

Utskottets ställningstagande

Målet om ekonomisk jämställdhet utgår från att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Trots att kvinnors ställning på arbetsmarknaden har stärkts och deras förutsättningar för ekonomisk självständighet har ökat, är det bestående lönegapet ett tydligt uttryck för kvinnors och mäns olika möjligheter i arbetslivet. Dessa löneskillnader får dessutom konsekvenser för kvinnors inkomster över hela livscykeln, från tiden som yrkesarbetande fram till och med pensionen.

Reformen om en samlad diskrimineringslagstiftning innebär att *lönekartläggningar ska göras och handlingsplaner för jämställda löner* ska upprättas vart tredje år, till skillnad från varje år som var kravet tidigare. Dessutom är företag med färre än 25 arbetstagare undantagna från skyldigheten att upprätta en handlingsplan för jämställda löner. Tidigare gällde att endast företag med färre än tio anställda var undantagna från regeln.

Flera fackliga organisationer vittnar dock om hur arbetet med lönekartläggningar försvåras när det inte sker regelbundet i en årlig lönerevision. Redan 2011 kunde fackförbundet SKTF (numera Vision) konstatera att antalet kommuner som genomförde en årlig lönekartläggning hade halverats jämfört med innan lagen ändrades. Förbundet visar också att 84 procent av personalcheferna i kommuner och landsting anser att en lönekartläggning är ett bra verktyg för att uppnå jämställda löner. Av de kommuner och landsting som genomfört en lönekartläggning uppger drygt hälften att de hittat osakliga löneskillnader. Därefter har 97 procent upprättat en handlingsplan.

Utskottet anser att lönekartläggningar är ett väl fungerande instrument för att bl.a. synliggöra löneskillnader mellan kvinnor och män. Genom att strukturell lönediskriminering åskådliggörs kan riktade insatser sättas in för att minska löneskillnaderna.

Utskottet menar därför att det behövs en lagstiftning som slår fast att lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner ska göras varje år. Vidare anser utskottet att endast företag med färre än tio arbetstagare ska vara undantagna från skyldigheten att upprätta en handlingsplan för jämställda löner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 2012/13:A367 (S) yrkande 4, 2012/13:A388 (MP) yrkande 2 och 3 i denna del, 2012/13:A219 (V) yrkande 2, 2012/13:A232 (S) i denna del samt 2012/13:A357 (S) i denna del tillstyrks.

Utskottet övergår nu till frågan om *jämställdhetsplaner* och vill inledningsvis hänvisa till vad utskottet anfört tidigare (senast i bet. 2011/12:AU6). Jämställdhetsplaner är ett viktigt instrument i det aktiva jämställdhetsarbete som ska bedrivas på arbetsplatserna. Utskottet noterar att det i uppdraget till delegationen för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80) ingår att lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. Delegationen ska redovisa sitt uppdrag i oktober 2014.

Vidare välkomnar utskottet att regeringen i februari 2013 gav Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag att utöka tillsyns- och främjandeinsatserna avseende bl.a. universitetens och högskolornas arbete med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen (A2013/697/DISK). Satsningen ska bidra till att DO:s arbete intensifieras inom detta område, och DO ska senast den 1 mars 2015 redovisa resultatet av uppdraget till regeringen.

Att i dagsläget öka kravet på företag med mer än tio anställda att årligen upprätta jämställdhetsplaner eller att ge Medlingsinstitutet uppdrag inom detta område kan inte anses vara befogat. Mot denna bakgrund

avstyrks motionerna 2012/13:A367 (S) yrkande 5, 2012/13:A388 (MP), yrkande 1 och 3 i denna del, 2012/13:A232 (S) i denna del samt 2012/13:A357 (S) i denna del.

Jämställt föräldraskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionen.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP) och 3 (V).

Motionen

Penilla Gunther (KD) föreslår i motion 2012/13:A227 att insatser för att öka jämställdheten i föräldraskapet bör utredas. Även om mammor och pappor har samma förutsättningar enligt lag finns det stora skillnader i det faktiska föräldraskapet. Mammor tar ut ca 76 procent av föräldrampenningen, och 82 procent av de barn som lever med en ensamstående förälder är folkbokförda hos mamman. I nio av tio domslut om ensam vårdnad är det mamman som får ensam vårdnad. Statistiken visar följaktligen att kvinnor tar ett större ansvar för barnen, medan män väljer hur stort ansvar de vill ha. För att komma åt de bakomliggande faktorerna till det ojämslidda föräldraskapet behövs mer kunskap, och en utredning bör tillätsas för att studera insatser för ökad jämställdhet i föräldraskapet.

Utskottets ställningstagande

Fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet har ett nära samband med kvinnors och mäns möjlighet att förena föräldraskap och familjeliv med yrkesarbete. Undersökningar som den ovannämnda tidsanvändningsstudien visar på en positiv utveckling, men utskottet noterar också att samtidigt som kvinnors inträde på arbetsmarknaden skett förhållandevis snabbt har männens rörelse in i hemmen gått långsammare.

Ett viktigt steg mot ett mer jämställt föräldraskap är de reserverade s.k. mamma- och pappamånaderna i föräldraförsäkringen som har bidragit till ett jämnare uttag av föräldrampenningen. Andra politiska åtgärder som införts, och som kan påverka förutsättningarna för en mer jämställd fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, är möjligheten till skattereduktion och jämställdhetsbonusen samt bonusens förenklade regelverk. Jobbskatteavdraget kan även ha en effekt på uttaget av föräldrampenningen eftersom det innebär att den som jobbar har rätt till ett skatteavdrag medan den som är föräldraledig inte har det.

De åtgärder som genomförts inom ramen för jämställdhetssatsningen har handlat om att utveckla kunskapen om det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Förutom tidsanvändningsstudien har SCB också på regeringens upp-

drag genomfört en enkätstudie om jämställt föräldraskap (S2009/4769/SF). Enkätsvaren har sedan legat till grund för de förslag och bedömningar som har presenterats i betänkandet Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull (SOU 2011:51).

Av de förslag som presenterats i betänkandet avser regeringen att under 2013 lämna ett förslag om delat barnbidrag för att underlätta för föräldrar att ta ett gemensamt ansvar för sina barn. Under 2013 kommer regeringen även att lämna ett förslag om en uppdelning mellan föräldrarna av föräldrapenningens olika ersättningsnivåer. Övriga förslag bereds inom Regeringskansliet. Utskottet noterar också att regeringen den 1 januari 2013 höjde föräldrapenningens grundnivå från 180 kronor per dag till 225 kronor per dag för att stärka ekonomin för personer som har låg ekonomisk standard.

Utskottet noterar att regeringen genomfört flera studier av förutsättningarna för ett jämställt föräldraskap. Utskottet anser också att de politiska åtgärderna sannolikt kommer att leda till att män i högre grad än i dag tar ut en större del av föräldraledigheten. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2012/13:A227 (KD).

Våld mot kvinnor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 9 (S), 10 (MP), 11 (SD) och 12 (V).

Motionerna

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2012/13:So267 yrkande 11 av *Eva Olofsson m.fl.* att fler åtgärder bör sättas in för att bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Enligt motionärerna är regeringens uppdrag till Länsstyrelsen Östergötland, som utöver sitt regionala uppdrag ska lämna stöd till insatser på nationell eller länsövergripande nivå mot hedersrelaterat våld och förtryck, inte tillräckligt specifikt. De kvinnor, flickor och pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har ofta komplexa problem och behov av ett långvarigt stöd från samhället. För att komma bort från våldet och hotet tvingas de inte sällan bryta helt med sina familjer. Att flytta till en ny ort utan att kunna upprätthålla kontakt med vänner och familj kan leda till stor utsatthet och isolering. *Vänsterpartiet* föreslår därför att regeringen ger Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att utreda hur samhällets stöd till personer som har brutit med sina familjer på grund av hedersrelaterat våld och förtryck kan förbättras och hur stödet till redan befintliga verksamheter kan förstärkas.

Gunvor G Ericson m.fl. (MP) framhåller i motion 2012/13:So542 yrkande 1 att kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck fortfarande är liten hos myndigheter, skolor, socialtjänsten, rättsväsendet, ungdomsmot-

tagningar och andra offentliga verksamheter som möter människor. Motionären föreslår därför att det uppdrag som Länsstyrelsen Östergötland har om att förebygga hedersrelaterat våld tydliggörs eller ges till en annan lämplig myndighet. Uppdraget ska inriktas på att genomföra en stor utbildningssatsning inom de offentliga verksamheterna och utveckla metoder för att förändra patriarkala normer och för förändringsarbete riktat specifikt mot män. I *yrkande 2* föreslås att en lämplig utredningsmyndighet ges i uppdrag att kartlägga och utvärdera de metoder för att förebygga och motverka skam- och hedersrelaterat våld som har utarbetats av olika verksamheter. Den aktuella myndigheten ska också ge förslag på metoder som särskilt riktar in sig på normförändring hos män.

Carina Herrstedt m.fl. (SD) anför i motion 2012/13:A394 *yrkande 1* att en omställning från en integrationspolitik till assimilationspolitik måste genomföras för att motverka utbredningen av ett hederskulturellt förtryck i Sverige. Målet är att den som bosätter sig i Sverige ska upptas i den svenska gemenskapen och bli en del av det svenska samhället, utan att samhället förändras i grunden eller tvingas kompromissa med grundläggande värden. I *yrkande 2* föreslås ett krav på att myndigheter och företrädare för den offentliga sfären tydligt tar ställning för grundläggande värderingar om människors inbyggda egenvärde, jämställdhet mellan kvinnor och män och individers rätt att göra egna livsval. I *yrkande 3* föreslås ett totalstopp för integrationsåtgärder som innebär eftergifter för kulturella uttryck som bryter mot den svenska värdegrunden. I *yrkande 4* föreslås ett intensifierat arbete med informationsspridning om och förankring av det svenska samhällets värdegrund, riktat mot nyanlända och personer som lever i utanförskapsområden. I *yrkande 5* föreslås utökade satsningar på att sprida kunskap om hedersproblematikens grunder till företrädare för det offentliga som i sitt arbete möter individer som lever i en hederskultur. I *yrkande 17* föreslår motionärerna att det inrättas ett nationellt kompetens-team med spetskunskaper om hederskulturer samt tvångs- och barnäktenskap. I *yrkande 22* föreslår motionärerna att en statlig samordning skapas för att erbjuda alla kommuner nödvändiga verktyg för att ta fram specifika handlingsplaner mot hedersförtryck.

Carina Hägg (S) framhåller i motion 2012/13:A276 att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur handlingsplanen mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer har genomförts. En redovisning av handlingsplanens genomförande och uppföljningens resultat utlovades till 2010.

Utskottets ställningstagande

Hedersrelaterat våld och förtryck drabbar både kvinnor och män och både flickor och pojkar. De drabbade lever i ofrihet och rädsla för att utsättas för hot, tvång eller våld av föräldrar, syskon eller andra anhöriga. Barn och unga utgör en särskild riskgrupp, men även homosexuella, bisexuella och transpersoner löper en större risk.

Utskottet ser positivt på att frågan om att bekämpa mäns våld mot kvinnor haft högsta prioritet under den förra mandatperioden. Av skrivelsen 2011/12:174 framgår det att regeringen har genomfört en historiskt sett omfattande satsning på att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Drygt hälften av de fördelade medlen inom jämställdhetsatsningen har använts till olika åtgärder för att nå målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Ramen för arbetet utgjordes av tre handlingsplaner som tidigare har redovisats av regeringen och behandlats i utskottet (skr. 2009/10:234, bet. 2010/11:AU1). Av skrivelsen, och av Brottsförebyggande rådets slututvärdering av handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor (rapport 2010:18), framgår bl.a. att arbetet har bidragit till att medvetenheten har ökat, kunskapsnivån höjts, nya verksamheter startat och lagstiftningen ändrats.

Insatserna har också inneburit att särskilt utsatta grupper har kunnat lyftas fram, såsom flickor som drabbas av hedersrelaterat våld, vilket har varit en del av den första och tredje handlingsplanen (skr. 2007/08:39, 2009/10:229). Utskottet kan också konstatera att det av skrivelsen framgår att det finns ett samband mellan att unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och att de riskerar att bli och blir gifta mot sin vilja. Det finns också indikatorer på att de som drabbas inte får tillgång till det stöd och skydd som de har rätt till. Därför välkomnar utskottet att förebyggande och bekämpande av hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive äktenskap mot en parts vilja, är ett av sex fokusområden från den föregående mandatperioden som har fortsatt hög prioritet och som regeringen avser att följa upp (skr. 2011/12:3).

Utskottet noterar att det finns flera exempel på åtgärder som initierades under den föregående mandatperioden och som nu följs upp. Till följd av regeringens handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229) har ett uppdrag lämnats till Länsstyrelsen Östergötland, som har ett samordnande uppdrag i denna fråga (U2011/7068/UC). Uppdraget ska redovisas 2014 och innebär bl.a. att myndigheten ska ta fram information till unga och ge utbildning till olika personalgrupper som möter unga. Vidare har regeringen gett Länsstyrelsen Östergötland ett flerårigt uppdrag (U2011/4322/JÄM) att ta fram och sprida en vägledning gällande stöd till och rehabilitering av personer som placeras i ett skyddat boende eller på en annan institution på grund av att de riskerar att bli eller har blivit gifta mot sin vilja.

Utskottet konstaterar också att regeringen under perioden 2011–2014 har tillfört länsstyrelserna 30 miljoner kronor årligen för fortsatta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck (dnr IJ2010/2268/JÄM). Myndigheter med uppdrag att förebygga våld mot kvinnor har fått förtydliganden om att detta även inkluderar insatser till personer som drabbats av hedersrelaterat våld och förtryck.

Ett annat exempel på åtgärder som följs upp från den föregående mandatperioden är utredningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (Ju 2010:06). I maj 2012 lämnade utredningen sitt betänkande som bl.a. föreslår att tvångsäktenskap och barnäktenskap kriminaliseras och att möjligheterna till dispens för att ingå barnäktenskap tas bort (SOU 2012:35). Utredningen föreslår också att ett nationellt kompetens-team inrättas för att leda, samordna och stödja arbetet mot tvångsäktenskap, barnäktenskap och hedersrelaterat våld och förtryck. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Därutöver noterar utskottet att regeringen i april 2012 utsåg en nationell samordnare mot våld i nära relationer. I uppdraget ingår att samla och stödja berörda myndigheter, kommuner, landsting och organisationer för att öka effektiviteten, kvaliteten och långsiktigheten i arbetet mot våld i nära relationer. Samordnaren ska också överväga hur stöd till och skydd för brottsoffer kan utvecklas. Uppdraget pågår till den 30 juni 2014 (dir. 2012:38). Regeringen har också gett ett uppdrag till Brå att göra en nationell kartläggning av brott i nära relationer (Ju2012/3378/KRIM) samt ett uppdrag till Socialstyrelsen att utveckla metoder för arbetet med personer som utövar våld mot närstående och som inte är föremål för insatser inom kriminalvården.

Utskottet delar regeringens syn att mäns våld mot kvinnor är ett omfattande problem som berör hela samhället. Mäns fysiska, sexuella och psykiska våld mot kvinnor utgör ett allvarligt hinder för jämställdhet och för kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Förutom att skydda och bistå de som utsätts, måste samhället konfrontera de bakomliggande värderingar och attityder som bidrar till våldsutövandet. Utskottet anser dock inte att en omställning från integration till assimileringspolitik, som innebär att det i första hand är de som kommer till Sverige som ska anpassa sig, måste genomföras för att motverka utbredning av hedersrelaterat våld. I stället menar utskottet att insatserna för att bekämpa mäns våld mot kvinnor måste genomföras brett och ske utifrån ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv samt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. I sammanhanget vill utskottet betona att en förbättrad etablering är nyckeln till att ta vara på den resurs på den svenska arbetsmarknaden som nyanlända utgör.

Utskottet välkomnar att regeringen följer upp den kraftfulla satsning som gjorts inom ramen för handlingsplanen. Utskottet ser positivt på att regeringens ambition för den innevarande mandatperioden är oförändrat

hög. Därmed avstyrks motionerna 2012/13:So267 (V) yrkande 11, 2012/13:So542 (MP) yrkandena 1–2, 2012/13:A394 (SD) yrkandena 1, 2, 3, 4, 5, 17 och 22, 2012/13:A276 (S).

Jämställdhetsintegrering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionen.

Jämför reservation 13 (MP).

Motionen

Miljöpartiet anser i kommittémotion 2012/13:A386 yrkande 2 av *Gunvor G Ericson m.fl.* att jämställdhetsintegrering som strategi inte tillämpas på ett enhetligt, systematiskt eller konsekvent sätt. Vidare saknas det konkreta jämställdhetspolitiska mål, indikatorer och en kvalitativ metod för analys, uppföljning och utvärdering av myndigheternas jämställdhetsarbete. Motionärerna föreslår därför att en ny lag stiftas för att förtydliga och öka kraven på myndigheternas jämställdhetsarbete. Syftet med lagen skulle vara att på ett effektivt sätt följa upp de jämställdhetspolitiska målen och se till att den statliga budgeten används för att främja en jämställd samhällsutveckling. I yrkande 3 anför motionärerna att det saknas ett tydligt ansvarstagande och en övergripande organisation som ansvarar för ett effektivt genomförande och en strukturerad uppföljning av jämställdhetsarbetet i Sverige. Ett statligt jämställdhetsråd knutet till Regeringskansliet bör inrättas för att arbeta med att utveckla och följa upp arbetet med jämställdhetsintegrering.

Utskottets ställningstagande

Jämställdhetsintegrering är sedan 1990-talet regeringens övergripande strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Strategin liksom målen gäller på alla beslutsfattande nivåer, såväl nationellt som lokalt i statliga myndigheter.

Av skrivelse 2011/12:174 framgår att regeringen under de senaste åren har genomfört omfattande insatser bl.a. i kommuner och myndigheter för att stärka genomförandet av jämställdhetsintegrering. En utvärdering av programmet Hållbar jämställdhet (HÅJ), som bedrivs av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), visar att det är ett väl genomtänkt och strukturerat program som har gett goda resultat på en begränsad tid.

Utskottet noterar att regeringen har identifierat ett behov av att utveckla och ta ett samlat grepp om arbetet med jämställdhetsintegrering på nationell, regional och lokal nivå. Som ett resultat av detta beslutade regeringen

i september 2011 att det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering ska stärkas och utvecklas med utgångspunkt i en plattform, med insatser på central, regional och lokal nivå.

I plattformen ingår fem olika delar:

- en strategi för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet
- ett utvecklingsprogram för myndigheter
- stöd till jämställdhetsintegrering på regional nivå
- kvalitetssäkring av utvecklingen av jämställdhetsintegreringen i kommuner och landsting
- insatser för att samla och sprida erfarenheter och kunskap om praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering.

Inom ramen för plattformen beslutade regeringen i mars 2012 om en ny strategi för jämställdhetsintegrering i *Regeringskansliet* (U2012/1388/JÄM). Syftet med utvecklingsprogrammet för *myndigheter* är att stärka och vidareutveckla arbetet i statliga myndigheter så att deras verksamhet ännu bättre bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Arton myndigheter har fått i uppdrag att ta fram en plan för jämställdhetsintegrering som ska genomföras under 2014. De utvalda myndigheterna kommer att tjäna som goda och lärande exempel på hur detta arbete kan ske på ett effektivt och hållbart sätt.

Stödet till jämställdhetsintegrering på *regional och lokal nivå* och kvalitetssäkring av utvecklingen av jämställdhetsintegreringen i kommuner och landsting sker bl.a. genom fortsatt stöd till SKL:s program Hållbar jämställdhet, för att säkerställa att goda resultat från den föregående mandatperioden får bestående verkan.

Plattformen innehåller även fortsatta insatser för att *samla och sprida erfarenheter och kunskap* om praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering. En del i detta arbete är webbportalen Jämställ.nu som är en nationell resurs och ett verktyg för det dagliga arbetet med jämställdhet.

Utskottet noterar att ett omfattande utvecklingsarbete har bedrivits inom Regeringskansliet för att intensifiera arbetet med jämställdhetsintegrering. Utskottet menar att regeringens plattform för jämställdhetsintegrering på central, regional och lokal nivå visar att det finns en samlad plan och ett strukturerat sätt för hur jämställdhetsintegrering ska bedrivas på de olika nivåerna. Utskottet välkomnar att utvecklingsarbetet även omfattar myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering.

Mot bakgrund av detta omfattande utvecklingsarbete anser utskottet att det inte är aktuellt med lagstiftning för myndigheternas arbete och kan inte heller ställa sig bakom förslaget om att upprätta ett statligt jämställdhetsråd för att följa upp arbetet med jämställdhetsintegrering. Motionen 2012/13: A386 (MP) yrkandena 2–3 avstyrks.

Män och maskuliniteter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionerna.

Jämför reservation 14 (MP).

Motionerna

Miljöpartiet anför i kommittémotion 2012/13:Ju249 yrkande 1 av *Maria Ferm m.fl.* att grogrunden för kriminalitet ligger i olösta underliggande samhällsproblem som ojämlikhet, segregering, fattigdom, arbetslöshet, psykisk ohälsa, missbruk och barnfattigdom. I miljöer där personer saknar makt och inflytande, resurser och förmåga att påverka sin egen vardag ökar kriminaliteten. Mäns överrepresentation i maktpositioner, men också i fråga om våldsbrott, självmord, missbruk, olyckor, hemlöshet och kriminalitet är alla aspekter av maskulinitet som måste ifrågasättas och analyseras politiskt. Partiet föreslår därför att en statlig utredning tillsätts om män, maskuliniteter och jämställdhet.

Gunvor G Ericson m.fl. (MP) föreslår i motion 2012/13:A235 att en statlig utredning tillsätts om män, maskuliniteter och jämställdhet. Den föreslagna utredningen ska sammanställa fakta och ta fram utvecklingsvägar för hur politiken kan utnyttjas som ett verktyg för att skapa förändring av maskuliniteter, förebygga mäns våld mot kvinnor samt förbättra mäns psykiska och fysiska hälsa. Perspektiven ålder, sexuell identitet, klass, etnicitet och funktionshinder ska integreras i utredningsarbetet.

Utskottets ställningstagande

Jämställdhet handlar primärt om att riva hinder och vidga individernas möjligheter, vilket ger ett ökat livsutrymme för såväl kvinnor som män. Utskottet kan dock konstatera att även om jämställdhet rör både kvinnor och män, är män sällan i fokus för det jämställdhetspolitiska arbetet.

Utskottet noterar också att det finns skillnader mellan kvinnor och män vad gäller t.ex. hälsa, utbildning och föräldraskap. Män som grupp söker inte läkare lika ofta och har lägre sjuklighet än kvinnor, men högre dödlighet. Män är även överrepresenterade i statistik som gäller självmord, olyckor, missbruk och kriminalitet. Vad gäller utbildning har pojkar i genomsnitt sämre betyg än flickor, och en klart lägre andel män än kvinnor har eftergymnasial utbildning. Män tar också ett mindre ansvar för omsorgen av anhöriga jämfört med kvinnor.

Utskottet välkomnar därför att regeringen i oktober 2012 tillsatte en särskild utredare som ska kartlägga och analysera frågor som rör män och jämställdhet (U2012:10). I uppdraget ingår bl.a. att beskriva och analysera

mäns livssituation i förhållande till kvinnors, hur män förhåller sig till jämställdhet och hur deras livsvillkor kan påverkas av bristande jämställdhet. Uppdraget ska redovisas i januari 2014.

Vad gäller frågan om mäns överrepresentation i fråga om våldsbrott och det förebyggande arbetet med mäns våld mot kvinnor vill utskottet lyfta fram att regeringen bl.a. tagit initiativ till att utveckla kvaliteten i insatser för män som utsätter kvinnor för våld. I regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) redovisas åtgärder för att t.ex. utveckla socialtjänstens arbete med våldsutövande män liksom Kriminalvårdens satsningar riktade till våldsamma män.

Utskottet noterar också att Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag att genomföra en studie som analyserar pojkars och mäns attityder och värderingar kring jämställdhet, maskulinitet och våld. I uppdraget ingår också att beskriva pojkars och unga mäns utsatthet för, och användning av, olika typer av våld (U2011/2232/UC). En slutrapport ska lämnas senast i december 2013.

Utskottet anser att resultatet av de ovannämnda utredningarna bör avvakas innan man kan ta ställning till ytterligare satsningar på området. Motion 2012/13:Ju249 (MP) yrkande 1 och motion 2012/13:A235 (MP) avstyrks därmed.

Jämställdhetsindex och kostnader för ojämställdhet

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen avslår motionerna.

Motionerna

Eva Flyborg m.fl. (FP) föreslår i motion 2012/13:A206 att ett nationellt jämställdhetsindex inrättas. Indexet ska vara en form av frivillig jämställdhetsmärkning som innebär att företag som vill jämställdhetsmärkas tillgängliggör information om jämställdhetsarbetet i företaget. Ett pris ska delas ut till det företag som åstadkommit bäst resultat i sitt jämställdhetsarbete. Syftet med indexet är att få fart på det verkliga jämställdhetsarbetet i Sverige.

Annika Qarlsso och Solveig Zander (båda C) anför i motion 2012/13:A257 att det behövs en övergripande rapport som belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet relaterade till de fastställda målen för jämställdhetspolitiken. Motionärerna framhåller att kostnaderna för ett ojämställt samhälle fortfarande är en vit fläck. För att snabbare kunna åstadkomma förändringar är det viktigt att frågan får en grundlig belysning ur ett nationalekonomiskt perspektiv. Politiken behöver oberoende kunskap om vad ojämställdheten kostar för staten, samhället och individen.

Utskottets ställningstagande

En jämn fördelning av makt och inflytande är en demokratifråga och en förutsättning för att både kvinnor och män ska ha möjlighet att forma villkoren för beslutsfattande och påverka samhällsutvecklingen. Utskottet kan dock konstatera att den politiska makten är mer jämställd än den ekonomiska och att näringslivets toppositioner är de mest mansdominerade i samhället.

Utskottet noterar att regeringen 2009 antog en strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Strategin innehåller insatser för en jämnare fördelning av makt och inflytande, bl.a. insatser för att öka andelen kvinnor i bolagsstyrelser och stötta myndigheter att få fler kvinnor till chefs- och expertbefattningar. Som exempel kan uppdraget till Komptensrådet för utveckling i staten (Krus) nämnas. Krus genomförde på regeringens uppdrag 2009–2010 programmet Kvinnors karriärutveckling i staten med målet att öka andelen kvinnor i chefs- och expertfunktioner i statlig verksamhet (Fi2007/8517, Fi2008/2097). En fortsättning för att tillvarata och vidareutveckla arbetet, bl.a. genom att utveckla en webbutbildning som ska vara tillgänglig för allmänheten, pågår till 2014.

Utskottet noterar även att regeringen under våren 2011 beslutat att lämna bidrag till Almi Företagspartner AB (Almi) för att samordna och genomföra en del av ett fyraårigt program vars syfte är att främja kvinnors företagande. Inom programmet disponerar Almi medel som ska användas i syfte att öka andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser, såväl i statligt ägda bolag och myndigheter som i privata företag.

Vad gäller frågan om behovet av en övergripande rapport som belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdheten ställer sig utskottet positivt till att regeringen fortsätter det målmedvetna och framåtsträvande arbetet som den initierade under den första mandatperioden. Genom att riksdagen beslutat att även under den innevarande mandatperioden tilldela jämställdhetspolitiken extra medel kan ett ambitiöst utvecklingsarbete bedrivas inom prioriterade områden även i fortsättningen. Utskottet utgår från att regeringen i samband med denna satsning beaktar de brister som finns i jämställdheten, vari även ingår att beakta kostnader, såväl för individen som för samhället, av ojämställdheten.

Mot bakgrund av det som anförts avstyrks motionerna 2012/13:A206 (FP) och 2012/13:A257 (C).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Den särskilda jämställdhetsstatsningen 2007–2010, punkt 1 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:A7 av Ylva Johansson m.fl. (S),

2012/13:A275 av Carina Hägg (S) och

2012/13:A371 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S),

avslår motion

2012/13:A8 av Sven-Olof Sällström (SD) och

lägger skrivelse 2011/12:174 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater menar att det är dags att granska om regeringens samlade politik verkligen leder till att jämställdhetsmålen kan uppnås. Vi anser att jämställdhetsarbetet inte kan reduceras till olika typer av projektverksamhet. I så fall kommer Sverige att fortsätta att halka efter på jämställdhetsområdet. För oss handlar jämställdhetsarbetet om hela politikens utformning, där politiska förslag ofta, men inte alltid, får olika konsekvenser för kvinnor och flickor jämfört med för män och pojkar.

Politiska förslag som ska kunna förändra samhället och alla kvinnors möjligheter måste grundas på kunskap. Kvalificerade analyser av skillnaderna mellan kvinnors och mäns villkor är avgörande. Systematik, fakta och analys har alltid gynnat kvinnor. Därför behövs nu också en granskning av politikens effektivitet.

Enligt vår mening är det viktigt att få kunskap om huruvida åtgärderna för att uppnå de statliga jämställdhetsmålen fungerar effektivt. På så sätt kan debatten om vilka åtgärder som leder till jämställda villkor grundas på vetenskap – inte önsketänkande. Vi menar att en granskning av den förda

politikens effektivitet när det gäller att nå de jämställdhetspolitiska målen skulle ge god kunskap som grund för nya förslag som kan skapa ett Sverige där kvinnor har hela lönen och halva makten.

2. Den särskilda jämställdhetssatsningen 2007–2010, punkt 1 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:A8 av Sven-Olof Sällström (SD), avslår motionerna 2012/13:A7 av Ylva Johansson m.fl. (S), 2012/13:A275 av Carina Hägg (S) och 2012/13:A371 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S) samt lägger skrivelse 2011/12:174 till handlingarna.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna delar regeringens vilja att uppnå ett jämställt samhälle, men vi ställer oss tveksamma till att pengar är den optimala metoden för att uppnå det. Ett närliggande exempel kan anses vara integrationspolitiken, vars budget har svällt år efter år utan att någon kunnat peka på konkreta resultat av alla satsningar. Sverige har traditionellt sett inte haft någon integrationspolitik men har ändå lyckats inlemma invandrare i samhället genom en naturlig process.

Ett land kan inte utreda sig självt framåt i jämställdhetspolitiken, inte heller kan framstegen ske genom en aldrig sinande ström av skattepengar till olika projekt inom den sociala ingenjörskonsten. Sverigedemokraterna menar att jämställdhetsarbetet går åt fel håll. Alltför stort fokus läggs på symbolfrågor medan de stora frågorna hamnar i skymundan. En ovetenskaplig och politiserad genusindustri illustrerar mycket väl vad vi menar med den svenska jämställdhetspolitikens tillkortakommanden.

3. En jämställd arbetsmarknad, punkt 2 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3 och
2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt
avslår motionerna
2012/13:A291 av Sven-Olof Sällström och Julia Kronlid (båda SD) yrkandena 1 och 4,
2012/13:A297 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och
2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Kvinnor och ungdomar används alltför ofta som flexibilitetsbuffert på arbetsmarknaden. Kvinnor anlitas vid behov och vid arbetstoppar men slås ut lika snabbt som de kommer in, och de har i högre grad deltidsanställningar och tidsbegränsade anställningar i stället för fasta jobb. Konjunkturinstitutet visar att kvinnor i genomsnitt har en högre försörjningsbörda än män, eftersom kvinnor försörjer barn i högre utsträckning än män. Trots det ses män fortfarande som huvudförsörjare.

Korta anställningar innebär mer ensidiga och monotona arbetsuppgifter, mindre frihet och sämre möjlighet till utveckling på jobbet. Att sakna anställningstrygghet ökar också utsattheten på själva arbetsplatsen och gör det svårare att ställa krav och sätta gränser. Bland kvinnorna är sysselsättningsgraden 62,8, procent medan männens sysselsättningsgrad är 68,2 procent. Utifrån detta menar vi att det framöver krävs en politik som är inriktad på att fler ska kunna arbeta och på att öka sysselsättningsgraden, framför allt bland kvinnor.

Det finns dessutom stora tillväxtvinster att göra om kvinnornas sysselsättningsnivå höjs. Beräkningar visar att om kvinnors sysselsättning i euroområdet höjdes till männens nuvarande nivå skulle resultatet kunna bli en BNP-ökning på uppemot 11 procent. I Sverige är den beräknade potentialen närmare 3 procent. Det råder inget tvivel om att också Sverige skulle tjäna mycket på att driva upp framför allt kvinnornas antal arbetade timmar och kvinnornas sysselsättningsgrad. Vi socialdemokrater anser att det är på tiden att Sverige nu tar ytterligare politiska beslut som gör att nya steg tas framåt mot jämställda villkor såväl utanför som i arbetslivet.

4. En jämställd arbetsmarknad, punkt 2 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 och avslår motionerna

2012/13:A291 av Sven-Olof Sällström och Julia Kronlid (båda SD) yrkandena 1 och 4,

2012/13:A297 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M),

2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3 och

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Unga kvinnor söker sig i större utsträckning till traditionellt mansdominerade branscher än vad unga män söker sig till traditionellt kvinnodominerade branscher. Mot den bakgrunden bör det göras särskilda insatser redan i grundskolan för att få fler pojkar att intressera sig för vård och omsorg när det är dags att välja inriktning till gymnasiet. Skolan har ett ansvar för att tillhandahålla pedagogik som stimulerar både flickor och pojkar att göra otraditionella utbildningsval och som främjar att en individ kan göra val utifrån den han eller hon är utan att låsas in i gängse normer. Studie- och yrkesvägledarna har här en oerhört viktig roll. Med deras stöd kan många ungdomar våga göra något annat än de traditionella yrkesvalen.

Miljöpartiet vill att studie- och yrkesvägledare utbildas i genuskunskap för att stödja elever att göra icke könsbundna yrkesval. För att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden anser vi att det behövs ett aktivt, strategiskt arbete och samverkan mellan utbildning och arbetsliv för att t.ex. öka andelen män bland personalen i äldreomsorgen eller kvinnor inom verkstadsindustrin.

5. En jämställd arbetsmarknad, punkt 2 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A291 av Sven-Olof Sällström och Julia Kronlid (båda SD) yrkandena 1 och 4 samt

avslår motionerna

2012/13:A297 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M),

2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 3,

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt

2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för såväl män som kvinnor är goda. Sysselsättningsgraden är visserligen högre för män än för kvinnor, men arbetslösheten är lägre för kvinnor än för män. När löneskillnaderna mellan kvinnor och män korrigeras för faktorer som yrke, utbildning, ålder, sektor och arbetstid är differensen ca 6 procent. Den löneskillnaden är oförklarad men inte nödvändigtvis osaklig och kan mycket väl ha att göra med faktorer som inte finns med i modellen, såsom arbetsledaransvar och yrkeserfarenhet.

Löneskillnader på arbetsmarknaden kan ofta förklaras av de olika val som kvinnor respektive män gör. Det är fortfarande så att våra tekniska högskolor och handelshögskolor har en överrepresentation av män, medan andra utbildningar som t.ex. till lärare eller inom vård och omsorg har en överrepresentation av kvinnor. Detta leder till löneskillnader på arbetsmarknaden samt till en överrepresentation av män i bolagsstyrelser, något som dock inte kan förklaras utifrån diskriminering utan utifrån de olika livsval kvinnor och män gör.

Sverigedemokraterna står bakom principen om lika lön för lika arbete. Det är vårt största fokus i vår politik för en jämställd arbetsmarknad.

Vi anser också att kvotering enbart på grund av kön ska vara förbjudet i all offentlig verksamhet. Kvotering innebär inte någon positiv särbehandling, som vissa av dess förespråkare vill göra gällande, utan tvärtom innebär kvotering i samtliga fall att någon annan diskrimineras. Det är också ett steg bort från en jämställd arbetsmarknad om den offentliga sektorn börjar anställa på grundval av kön och inte kompetens.

6. Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner, punkt 3 (M, FP, C, KD)

av Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Gustav Nilsson (M), Christer Nylander (FP), Hanif Bali (M), Andreas Carlson (KD), Jenny Petersson (M) och Abir Al-Sahlani (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A219 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 2,

2012/13:A232 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S) i denna del,

2012/13:A357 av Meeri Wasberg m.fl. (S) i denna del,

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 4 och

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 i denna del.

Ställningstagande

Lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner är viktiga instrument i det aktiva jämställdhetsarbete som ska bedrivas på arbetsplatserna. Enligt vår mening är det avgörande att arbetsgivaren faktiskt gör en lönekartläggning och upprättar handlingsplaner som ska fungera som levande och aktiva planeringsinstrument. Detta är angelägnare än att en revidering sker varje år. Många förändringar kan ta längre tid att genomföra än ett år. Med en längre planeringshorisont ökar förutsättningarna att åstadkomma långsiktiga och substantiella förbättringar. Det sagda utesluter inte att enskilda parter kan komma överens om tätare revideringar och att kollektivavtal kan träffas om detta. Enligt vår mening ska lönekartläggningen och handlingsplanen för jämställda löner vara levande i den meningen att de ständigt ska vara aktuella i det vardagliga arbetet och vid lönerevisioner. Det är processen och inte dokumentet i sig som är avgörande för resultatet.

Vi anser att den treårsgräns som finns i dag skapar bättre förutsättningar för arbetsgivare att kartlägga och analysera löneskillnader, planera långsiktigt och bedöma vad åtgärderna resulterat i. Det väsentliga är att de eventuella lönejusteringar som upptäcks i kartläggningen och analysen kan åtgärdas snarast möjligt. Det är utifrån denna målsättning som arbetet med lönejusteringar bör bedrivas, men själva den lagreglerade kartläggningen och analysen behöver inte ske varje år. Att kartläggningen ska genomföras vart tredje år förändrar inte heller en arbetstagares möjlighet att när som helst göra gällande brott mot lönediskrimineringsförbudet.

Undantaget från att upprätta handlingsplaner för jämställda löner för arbetsgivare med färre än 25 arbetstagare ska ses i ljuset av regeringens ambition att förenkla reglerna. Åtgärden bör minska många arbetsgivares administrativa börda och därmed också deras kostnader.

Enligt SCB:s statistik finns det fortfarande stora löneskillnader mellan kvinnor och män. Sedan 1994, så långt bakåt i tiden som denna jämförelse har gjorts, har inte heller några större förändringar skett. Det går dock inte att se att löneskillnaderna gått bakåt sedan 2009, då den nya diskrimineringslagen trädde i kraft. Tvärtom har löneskillnaderna kontinuerligt minskat.

Vi vill vidare lyfta fram att regeringen i februari 2013 gav Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag att utöka tillsyns- och främjandeinsatserna avseende arbetsgivares arbete med lönekartläggning och universitet och högskolors arbete med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen (A2013/697/DISK). Satsningen ska bidra till att DO:s arbete intensifieras inom detta område, och DO ska senast den 1 mars 2015 redovisa resultatet av uppdraget till regeringen.

Vi välkomnar också att det i uppdraget till delegationen för jämställdhet i arbetslivet (dir. 2011:80) ingår att lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. Delegationen ska redovisa sitt uppdrag i oktober 2014.

Mot bakgrund av det ovan anförda bör motionerna 2012/13:A367 (S) yrkande 4, 2012/13:A388 (MP) yrkande 2 och 3 i denna del, 2012/13:A219 (V) yrkande 2, 2012/13:A232 (S) i denna del och 2012/13:A357 (S) i denna del avslås.

7. Jämställdhetsplaner, punkt 4 (S, MP, V)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Josefin Brink (V) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:A232 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S) i denna del, 2012/13:A357 av Meeri Wasberg m.fl. (S) i denna del, 2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och 2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Enligt den tidigare jämställdhetslagen skulle samtliga Sveriges arbetsgivare bedriva ett aktivt och målinriktat jämställdhetsarbete. Arbetsgivare med tio eller flera anställda skulle årligen – i samverkan med arbetstagarna – upprätta en skriftlig plan för jämställdhetsarbetet. Den borgliga regeringen ändrade ordningen för detta arbete genom att införa tydliga försämringar av lagens krav för jämställdhetsarbetet. Diskrimineringslagen (som bl.a. ersätter jämställdhetslagen) förändrar förutsättningarna för arbetsgivarna att upprätta jämställdhetsplaner. Lagens krav ändrades så att enbart arbetsgivare med 25 arbetstagare eller fler ska upprätta en jämställdhetsplan vart tredje år.

Denna försämring innebär att 20–25 procent av arbetstagarna inte omfattas av jämställdhetsinsatser och att 21 000 färre företag som tillsammans har 300 000–350 000 anställda inte behöver upprätta en jämställdhetsplan.

Vi vill återgå till den tidigare jämställdhetslagens krav på att jämställdhetsplaner måste upprättas varje år. Vidare anser vi att endast företag med färre än tio arbetstagare ska vara undantagna från skyldigheten att upprätta jämställdhetsplaner.

8. Uppdrag till Medlingsinstitutet, punkt 5 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Inom staten är den oförklarade löneskillnaden 5,6 procent, vilket kan jämföras med kommunerna där den är 0,6 procent. Drygt 240 000 personer är anställda i den statliga sektorn och omkring hälften är kvinnor. Kvinnor i statlig sektor tjänar i genomsnitt 30 000 kronor i månaden och män 33 100 kronor.

Arbetet mot osakliga löneskillnader är ytterst ett ansvar för arbetsmarknadens parter, men politiken måste definiera målsättningar och skapa förutsättningar. Det politiska arbetet för att åstadkomma jämställda löner har stått stilla alldeles för länge. Miljöpartiet föreslår att Medlingsinstitutet ges ett tydligt uppdrag att i samarbete med arbetsmarknadens parter föreslå aktiva åtgärder mot de strukturella löneskillnaderna.

9. Våld mot kvinnor, punkt 7 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A276 av Carina Hägg (S) och

avslår motionerna

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 11,

2012/13:So542 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–5, 17 och 22.

Ställningstagande

Regeringens handlingsplan om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer omfattar åtgärder inom olika politikområden som ska utvecklas och preciseras efter hand. Vi förutsätter att en redovisning kommer att ske av vilka medel som har avsatts

för detta ändamål. En löpande information till riksdagen om handlingsplanens genomförande och en redovisning till riksdagen av uppföljningens resultat utlovades till 2010. Det är även angeläget att besked om medel efter 2010 klarläggs.

10. Våld mot kvinnor, punkt 7 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:So542 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 11,

2012/13:A276 av Carina Hägg (S) och

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–5, 17 och 22.

Ställningstagande

Kunskapen om skam- eller hedersrelaterat våld och förtryck är liten hos myndigheter, skolor, socialtjänsten, rättsväsendet, ungdomsmottagningar och andra offentliga verksamheter som möter människor. Trots att stora utbildningsinsatser genomförts sedan 2000-talets början hävdar kommuner att de inte har kunskap om skam- eller hedersrelaterat våld och förtryck eller vilka insatser som behöver göras.

Skam- eller hedersrelaterat våld och förtryck sker inom en patriarkal struktur som gynnar män och missgynnar kvinnor. Det som komplicerar bilden är att det inte alltid är män som slår kvinnor. Förtrycket är kollektivt, och de som är utsatta för förtrycket deltar ofta i att förtrycka andra inom samma familj.

Det behövs bättre kunskap om vilka insatser som har effekt. Jag anser därför att det ska tillsättas en utredning som kartlägger och utvärderar metoder för att förebygga och motverka skam- eller hedersrelaterat våld. Den utredningen ska också komma med förslag på framgångsrika metoder och särskilt uppmantra metoder som inriktar sig på normförändring och förändringsarbete riktat specifikt mot män.

Jag anser att det uppdrag som Länsstyrelsen Östergötland sedan 2003 har haft i fråga om att förebygga hedersrelaterat våld ska inriktas på att genomföra en stor utbildningsinsats inom de offentliga verksamheterna.

11. Våld mot kvinnor, punkt 7 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–5, 17 och 22 samt

avslår motionerna

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 11,

2012/13:So542 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2012/13:A276 av Carina Hägg (S).

Ställningstagande

För att komma till rätta med hedersrelaterat förtryck är det nödvändigt att motverka de värderingar och det normsystem som ligger till grund för hederskulturen. Detta förutsätter ett erkännande av att vissa kulturella uttryck inte hör hemma i och inte kan accepteras av vårt samhälle. På samma sätt fordras ett erkännande av att vissa värderingar kan och bör anses vara grundläggande för deltagande i det svenska samhället.

Sverigedemokraterna anser att det enskilt viktigaste steget att ta för att kunna motverka hederskulturernas utbredning i Sverige är att genomföra en omställning från integrationspolitik till assimilationspolitik. Principen om assimilation bygger på idén om öppen svenskhet, och en politik för detta uppmuntrar och förmedlar det svenska samhällets värderingar. Målet är att den som bosätter sig i Sverige ska upptas i den svenska gemenskapen och bli en del av det svenska samhället, utan att samhället förändras i grunden eller tvingas kompromissa med grundläggande värden.

Därför menar Sverigedemokraterna att det svenska samhällets anpassning till värderingar från hederskulturer omedelbart måste stoppas. Det är oacceptabelt att det sker kompromisser med våra grundläggande värderingar, även om syftet är att underlätta en introduktion till det svenska samhället. Vi anser att ett totalstopp för integrationsåtgärder som innebär eftergifter för kulturella uttryck som bryter mot den svenska värdegrunden är nödvändigt. Vi vill vidare intensifiera arbetet med informations spridning om och förankring av det svenska samhällets värdegrund, riktat mot nyanlända och personer som lever i utanförskapsområden, samt utöka satsningar på att sprida kunskap om hedersproblematikens grunder till företrädare för det offentliga som i sitt arbete möter individer som lever i en hederskultur. Vi vill också inrätta ett nationellt kompetensteam med spetskunskaper om hederskulturer samt tvångs- och barnäktenskap.

12. Våld mot kvinnor, punkt 7 (V)

av Josefin Brink (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 11 och avslår motionerna

2012/13:So542 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2012/13:A276 av Carina Hägg (S) och

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–5, 17 och 22.

Ställningstagande

Länsstyrelsen Östergötland ska utöver sitt regionala uppdrag lämna stöd till insatser på nationell eller länsövergripande nivå mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vänsterpartiet anser dock att uppdraget inte är tillräckligt specifikt. De kvinnor, flickor och pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har ofta komplexa problem och behov av ett långvarigt stöd från samhället. För att komma bort från våldet och hotet tvingas de inte sällan bryta helt med sina familjer. Att flytta till en ny ort utan att kunna upprätthålla kontakt med vänner och familj kan leda till stor utsatthet och isolering.

Regeringen bör därför ge Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag att utreda hur samhällets stöd till personer som har brutit med sina familjer på grund av hedersrelaterat våld och förtryck kan förbättras och hur stödet till redan befintliga verksamheter kan förstärkas.

13. Jämställdhetsintegrering, punkt 8 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A386 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jämställdhetsintegrering är ett verktyg som ska hjälpa Regeringskansliet att omfördela de resurser som tilldelas kvinnor och män i så olika grad: tid, inkomster, makt och hälsa. I praktiken tillämpas dock inte strategin på ett

enhetligt, systematiskt och konsekvent sätt. Det saknas konkreta jämställdhetspolitiska mål, indikatorer och en kvalitativ metod för analys, uppföljning och utvärdering.

Före regeringsskiftet 2006 utreddes inom Regeringskansliet en generell förordning om jämställdhetsintegrering som var tänkt att förtydliga och öka kraven på myndigheternas jämställdhetsarbete, men förordningen stoppades. Miljöpartiet menar att det nu är hög tid att en sådan lag införs. Syftet med en ny lagstiftning är att på ett effektivt sätt följa upp de jämställdhetspolitiska målen och se till att den statliga budgeten, som omfattar ungefär 800 miljarder kronor enbart på utgiftssidan, används för att främja en jämställd samhällsutveckling. Lagstiftningen handlar också om att säkerställa att myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering verkligen sker som ett medel för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Vi anser vidare att det bör inrättas ett särskilt statligt jämställdhetsråd knutet till Regeringskansliet som ska arbeta med att utveckla och följa upp jämställdhetsintegreringsarbetet.

14. Män och maskuliniteter, punkt 9 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 och 2012/13:A235 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Ställningstagande

Grogrunden för kriminalitet ligger i olösta underliggande samhällsproblem som ojämlikhet, segregering, fattigdom, arbetslöshet, psykisk ohälsa, missbruk och barnfattigdom. För att komma till rätta med kriminalitet behöver vi därför agera både kort- och långsiktigt. Vi behöver ge förutsättningar för att polisen på ett bättre sätt ska kunna arbeta mot den grova organiserade brottsligheten här och nu samtidigt som vi vidtar åtgärder för att slå undan grogrunden för kriminalitet på sikt. I miljöer där personer saknar makt och inflytande, resurser och förmåga att påverka sin egen vardag, där ökar kriminaliteten.

Miljöpartiet anser att denna bild måste kompletteras med genusteorins syn på den rådande könsmaktsordningen med mannen som norm. Gruppen mäns överrepresentation i fråga om maktpositioner, vissa yrken, våldsbrott, självmord, missbruk, olyckor, hemlöshet, kriminalitet etc. är alla aspekter av maskulinitet som måste ifrågasättas och bättre analyseras politiskt. Med en utvecklad och mer förankrad förståelse av maskulinitet i politiken kan

samhällets förebyggande arbete mot mäns våld vidareutvecklas och görs mer effektivt. En statlig utredning bör tillsättas om män, maskulinitet och jämställdhet.

Särskilda yttranden

1. Jämställt föräldraskap, punkt 6 (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S) anför:

Vi socialdemokrater vill ha en familjepolitik som bidrar till generellt goda uppväxtvillkor för varje barn och till att föräldrar inte behöver välja mellan föräldraskap och förvärvsarbete. När kvinnor och män delar på ansvaret för jobb och familj förbättras både den ekonomiska tillväxten och människors livskvalitet. Våra förslag till ett jämställt föräldraskap utvecklas i motion 2012/13:Sf383 som behandlats i socialförsäkringsutskottets bet. 2012/13:SfU1.

Socialdemokraterna vill individualisera föräldraförsäkringen. Målet är en helt individuell föräldraförsäkring, och ett första steg dit är att införa en tredelad föräldraförsäkring.

Socialdemokraterna vill också avskaffa vårdnadsbidraget. Införandet av vårdnadsbidraget understöder en familjepolitik där kvinnor tar hand om barnen och männen om jobbet. Ingen som i dag jobbar och behöver hela sin lön har råd att ersätta lönen med ett vårdnadsbidrag på 3 000 kr. De kvinnor som använder vårdnadsbidraget kan inte försörja sig och blir beroende av sina mäns goda vilja. Vårdnadsbidraget bidrar till att begränsa kvinnors frihet och självbestämmande.

Vi vill ha ett mer tillåtande och flexibelt arbetsliv. Det är en absolut förutsättning för att pappors uttag av föräldrapenningdagar ska öka. Därför tror vi på ett utvecklat arbete med jämställdhetsplaner på arbetsplatserna och ett förstärkt arbetsmiljöarbete som bl.a. tar utgångspunkt i småbarnsföräldrars vardag. Vi är också övertygade om att mer inflytande över arbetstider är ett viktigt steg på vägen.

I ett förändrat arbetsliv måste också barnomsorgen möta de behov som föräldrar har för att få ihop vardagen med barn och jobb. Vi vill öka tillgången till barnomsorg på kvällar, helger och nätter.

2. Jämställt föräldraskap, punkt 6 (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

En bidragande orsak till ojämställdheten i arbetslivet är det ojämställda uttaget av föräldraledighet. Kvinnor tar ut nästan 80 procent av föräldrapenningdagarna och stannar oftare hemma för vård av sjuka barn. Enligt Miljöpartiets mening är därför ett jämnare uttag av föräldraledigheten en viktig del i arbetet för en mer jämställd arbetsmarknad. Det är dags att anpassa dagens familjepolitik till moderna förhållanden. Alltför länge har

politiken utgått från den klassiska kärnfamiljen och dess starka normer kring män, kvinnor och barn. Arbetsgivare ska se föräldraledighet som en självklarhet för både kvinnor och män.

Miljöpartiet vill avskaffa regeringens reformer om vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus som inte bidragit till ett mer jämställt föräldraskap. Miljöpartiet vill i stället införa en tredelad föräldraförsäkring med en del till vardera föräldern och en del som kan överlåtas fritt, även till en tredje närstående person. En sådan lösning skulle både öka möjligheten för ett jämställt, individanpassat uttag och förbättra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. En tredelning skulle ge fler närvarande pappor och sätta barnets rätt till båda sina föräldrar främst.

3. Jämställt föräldraskap, punkt 6 (V)

Josefin Brink (V) anför:

Mer än tre fjärdedelar av föräldrapenningen tas ut av kvinnor. Det ojämslida uttaget gör att kvinnor får en sämre löneutveckling och en svagare ställning på arbetsmarknaden med sämre anställnings- och arbetsvillkor. Omsorgen om barnen leder till ett större ansvar för hushållet och mer obetalt arbete. Det minskar utrymmet för lönearbete, och många mammor arbetar därför deltid. På längre sikt påverkar det också pensionen negativt.

Om arbetslivets villkor ska bli likvärdiga för kvinnor och män krävs därför inte enbart förändringar i lönebildningen utan också av fördelningen av ansvaret för barn och hushållsarbete, en utbyggd barn- och äldreomsorg och stärkt rätt till heltidsarbete.

Vänsterpartiet vill därför gå vidare och införa en individualiserad föräldraförsäkring där föräldrarna delar lika på dagarna med föräldrapenning. Ett jämställt föräldraskap med delat ansvar för barnen får positiva effekter för jämställdheten såväl i hemmet som på arbetsmarknaden och i det övriga samhällslivet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2011/12:174 Slutredovisning av regeringens särskilda jämställdhetsårsrapport 2007–2010.

Följdmotionerna

2012/13:A7 av Ylva Johansson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att granska om regeringens jämställdhetsmål uppnås.

2012/13:A8 av Sven-Olof Sällström (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en reformerad jämställdhetspolitik.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Ju249 av Maria Ferm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en statlig utredning om män, maskuliniteter och jämställdhet.

2012/13:So267 av Eva Olofsson m.fl. (V):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att utreda hur samhällets stöd till personer som har brutit med sina familjer på grund av hedersrelaterat våld och förtryck kan förbättras och hur redan befintliga verksamheter kan förstärkas.

2012/13:So542 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra uppdraget till länsstyrelserna eller annan lämplig myndighet när det gäller skam- eller hedersrelaterat våld.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som kartlägger och utvärderar de metoder för att förebygga och motverka skam- eller hedersrelaterat våld som har utarbetats av olika verksamheter.

2012/13:A206 av Eva Flyborg m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av ett nationellt jämställdhetsindex.

2012/13:A219 av Josefin Brink m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kraven på att genomföra lönekartläggningar och upprätta handlingsplaner för jämställda löner bör skärpas.

2012/13:A227 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda vilka insatser som behövs för att öka jämställdheten i föräldraskapet.

2012/13:A232 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lönekartläggning och jämställdhetsplaner.

2012/13:A235 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en statlig utredning om män, maskuliniteter och jämställdhet.

2012/13:A257 av Annika Qarlsso och Solveig Zander (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta fram en genomgripande rapport som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit.

2012/13:A275 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sveriges placering i jämställdhetsrankning.

2012/13:A276 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor.

2012/13:A291 av Sven-Olof Sällström och Julia Kronlid (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en jämställd arbetsmarknad.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda kvotering i offentlig verksamhet.

2012/13:A297 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en nationell strategi som följd av regeringens utredning i syfte att få fler utrikes födda kvinnor i arbete.

2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett mer jämställt arbetsliv.

2012/13:A357 av Meeri Wasberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra lönekartläggning och upprätta handlingsplan för jämställda löner varje år.

2012/13:A367 av Ylva Johansson m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet som tillväxtfrämjande faktor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnors ställning på arbetsmarknaden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lönekartläggning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhetsplaner.

2012/13:A371 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Riksrevisionen i uppdrag att göra jämställdhetsrevision utifrån statliga mål.

2012/13:A386 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstiftning om jämställdhetsintegrering för att öka kraven på myndigheternas jämställdhetsarbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett jämställdhetsråd knutet till Regeringskansliet.

2012/13:A388 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förtydligt uppdrag till Medlingsinstitutet om aktiva åtgärder för jämställda löner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lönekartläggningar ska genomföras varje år.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att planer för jämställda löner samt för jämställdhets- och mångfaldsarbete ska genomföras och följas upp årligen på arbetsplatser med minst tio anställda.

2012/13:A394 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en omedelbar omställning från integrationspolitik till assimilationspolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på ett tydligt ställningstagande från det offentliga för grundläggande värderingar om människors inbyggda egenvärde, jämställdhet mellan män och kvinnor samt individers rätt att göra egna livsval.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om totalstopp för integrationsåtgärder som innebär eftergifter för kulturella uttryck som bryter mot svensk värdegrund.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om intensifierat arbete med informationsspridning om och förankring av det svenska samhällets värdegrund, riktat mot nyanlända och personer som lever i utanförskapsområden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökade satsningar på att sprida kunskap om hedersproblematikens grunder till företrädare för det offentliga som i sitt arbete möter individer som lever i en hederskultur.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av ett nationellt kompetensteam med spetskunskaper om hederskulturer samt tvångs- och barnäktenskap.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en statlig samordning för att erbjuda alla kommuner nödvändiga verktyg att ta fram specifika handlingsplaner mot hedersförtryck.

2012/13:A395 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser i syfte att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden.